

ZVLÁŠTNOSTI VELENÍ RVD PŘI PŘÍPRAVĚ A VEDENÍ RAKETOVÝCH ÚDERŮ A PALBY DĚLOSTŘELECTVA

Funkce podsystemu velení RVD, jako nedílné součásti systému velení vojskům, je realizována především při řízení raketových úderů a palby dělostřelectva a při řízení manévru a všestranného zabezpečení RVD. Funkce velení RVD jsou ve vzájemné podmíněnosti a jejich význam je závislý na stupni, kde je velení uskutečňováno a na období přípravy a vedení bojové činnosti. Specifika tohoto velení spočívá ve zvýraznění určitých aspektů a v nezbytnosti splnění přísně vymezených požadavků.

V článku poukážeme jen na dílčí úsek velení raketovému vojsku a dělostřelectvu v operaci, který nezahrnuje v plném rozsahu řízení raketových úderů a palby dělostřelectva, objektivně považované v bojové činnosti RVD za stěžejní a rozhodující. Je tomu tak proto, že z hlediska palebného i jaderného ničení nepřítele je tento úsek řízení bojové činnosti RVD nejdůležitější, na organizaci a realizaci velení nejnáročnější.

Přímá závislost a úzké sepětí výsledné účinnosti raketových úderů a palby dělo-

střelectva s efektivností funkce velení je zřejmá. Poznatky z jiných armád i dosavadní zkušenosti z ČSLA, kdy automatizace některých procesů ve velení dostala (nebo začíná dostávat) reálnou podobu, toto nejen potvrzují, ale ještě zvýrazňují.

Co je možné považovat za hlavní specifiky velení RVD při přípravě a provedení raketových úderů a palby dělostřelectva v operaci (boji)? **Domníváme se, že je to především:**

1. Působení časového faktoru.
2. Význam požadavku na přesnost, jednoznačnost a bezchybnost předávaných informací.
3. Zvláštnosti, které vyplývají z plánování raketových úderů a palby dělostřelectva.
4. Možnosti centralizace řízení těchto úderů a palby.

Působení časového faktoru lze při jistém zjednodušení vyjádřit takto: **buď bude do určité doby uskutečněna palba (raketový úder) a pak je předpoklad, že bude požadovaného účinku v palebném či jaderném**

ničení nepřítelů dosaženo, nebo palba (úder) nebude v dané době uskutečněna a pak tento předpoklad neplatí.

Specifika působení tohoto faktoru spočívá v tom, že doba, ve které je zapotřebí uskutečnit všechny nezbytné procesy, je velmi krátká (zpravidla jen minuty, výjimečně desítky minut či hodiny) a předěl mezi „ANO“ a „NE“ ve smyslu splnění úkolu je velmi výrazný. Mimo výjimečných případů odpadá možnost uskutečnit po uplynutí určité doby opravu původního rozhodnutí. Působení je podstatně ztíženo tím, že v naprosté většině případů je potřeba velet většímu nebo i velkému množství palebných prostředků.

Je nutné, aby velení bylo uskutečňováno v reálném čase, přesněji řečeno v čase, který se co nejvíce přibližuje času reálnému. To ale umožňuje pouze plně automatizovaný systém (nebo podsystém), který jedinečně zabezpečí integraci průzkumných, zabezpečovacích a palebných prostředků a míst velení, zároveň umožní i rychlý a utajený přenos informací, jejich zpracování a záznam. Člověku je pak ponechána role rozhodovacího článku, a to ještě ne v současném pojetí. Pokud ale naplnění vzájemné propojení automatizovanou technikou nezabezpečuje funkci celého systému — a to je stav současného období — nezbyvá než úsilí a důraz v přípravě a vycvičení velitelů, štábů a specialistů RVD položit na přesné zvládnutí metodik činnosti na jednotlivých stupních velení, na důslednou vzájemnou sladěnost jednotlivých prvků v systému (podsystému), na zabezpečení stále pohotovosti spojovací soustavy a na připravenost pomůcek. Je zřejmé, že to ovlivňuje jak početní stav, tak i vyžitost štábů a obsluh spojovacích prostředků a vybavenost pracovišť. Soudobé problémy a obtíže ve značné míře vyplývají z neúplného kádrového obsazení štábů a jejich doplňování ne zcela dostatečně připravenými pracovníky, což má dosti výrazný vliv na dobu potřebnou k plnění úkolů těmito štáby.

Mylné je se domnívat, že nárůst výpočetní techniky ovlivní působení časového faktoru. Znovu je nutné konstatovat, že pokud nebude vytvořen ucelený podsystém velení RVD na daném stupni velení, pak i nadále bude existovat časový rozpor mezi potřebou a možnostmi. Tento rozpor je možné snížit na přijatelnou míru jen důslednou sladěností a vysokou vycvičeností všech zainteresovaných osob. Proto je nezbytné pravidelně uskutečňovat samostatné nácviky v řízení raketových úderů a palby dělostřelectva nebo v závislosti na stupni velení nácviky v řízení palby. Tak-

tická nebo velitelsko-štabní cvičení přece jen nemohou vytvořit požadované podmínky pro plné procvičení či zdokonalení této činnosti. Jako ne zcela efektivní se prokázala dřívější praxe, a to spojovat cvičení v řízení raketových úderů a palby dělostřelectva (v uvedeném smyslu) s vševojskovými cvičeními, ať již operačními, nebo taktickými. Nutné a nanejvýš účelné je na těchto cvičeních v řízení raketových úderů a palby dělostřelectva mít operační skupiny vševojskových štábů, které zabezpečují jak velitelské, tak i součinnostní vazby.

Požadavek na přesnost, jednoznačnost a bezchybnost předávaných informací ve velení má při přípravě a uskutečnění raketových úderů a palby dělostřelectva ještě větší význam než v celkovém procesu velení vojskům. Při předávání fónickým rádiovým či telefonním spojením může vést chybné přijetí číselných údajů pro přípravu a uskutečnění úderů nebo palby či nepřesné stanovení některých důležitých částí povelu k nesplnění požadované efektivity ničení nepřítelů a tím i k vážnému ohrožení plnění bojového (případně i operačního) úkolu. V některém případě nesprávně předaná informace může ohrozit i bezpečnost vlastních vojsk. Po odpálení rakety nebo vystřelení granátu z děla nelze již cokoliv změnit na jejich dopadu. Proto je tak značná důležitost přikládána v RVD kontrole správnosti převzetí a pochopení povelů pro úderu a palbu, přísnému dodržování povelové terminologie a provozu na spojovacích prostředcích a v neposlední řadě i záznamům a zápisům. To vše přímo souvisí s působením časového faktoru a většinou nelze jednoznačně rozhodnout, zda má prioritu hledisko času nebo přesnosti.

S určitými výjimkami platí zásada, že úder nebo palba je neúčinná, je-li provedena přesně ale pozdě, či včas ale nepřesně (tzn. mimo cíl či objekt ničení). Tento fakt je při cvičeních mnohdy ne zcela docelován a posuzován.

Je také skutečností, že mimo velitelů, náčelníků, vševojskových štábů a štábů RVD se na přípravě, předávání a realizaci povelů pro raketové úderu a palbu podílejí zpravidla i vojáci základní služby. Přitom to často nejsou specialisté. Pro zaměření přípravy velitelů a štábů a vycvičení vojsk platí proto v plném rozsahu to, co bylo řečeno u působení časového faktoru. Je také nutné, a to chceme zvláště zdůraznit, aby byl vytvořen organizačně i materiálně náhradní způsob velení, který v případě jakéhokoli narušení jednoho způsobu přenosu informací zabezpečí rychlé

a bezchybné předávání povelů, rozborů a hlášení pro řízení raketových úderů a palby dělostřelectva. Nezbytnost kontroly správně předaných informací vyžaduje vytvářet u všech zúčastněných návky, které v závislosti na místu zastávaném v systému velení RVD musí přecházet od cílevědomosti až k „mechanickému“ uplatňování při činnosti.

Zvláštnosti, které vyplývají z plánování raketových úderů a palby dělostřelectva, jsou důsledkem toho, že je nelze konkrétně plánovat ve větším časovém předstihu. Na operačních stupních velení bude předstih plánování jaderného a palebného ničení nepřítelů představovat řádově desítky hodin. Údaje o objektech (cílech) pro vedení úderů a palby budou v té době jen „kvalifikovaným odhadem“, zvláště v určení jejich počtu a přesné polohy. Proto také v rozhodnutí velitele, které je základem velení, mohou být při stanovení úkolů jaderného a palebného ničení nepřítelů jen obecnější formulace. Velení musí zabezpečovat také další postupné doplňování a zpřesňování nezbytných údajů, a to tak, aby ke stanovené době byla příprava raketových úderů (palby) ukončena. To vyžaduje uskutečnit rozdělení pravomocí a povinností na velení k přípravě raketových úderů a dělostřeleckých palby a udržovat v nepřetržité pohotovosti velitele, štáby a prostředky velení. Není možné totiž obsáhnout v podsystemech RVD frontu, armády a částečně i divize konkrétní řízení celé této přípravy tím stupněm velení, který organizuje k danému operačnímu či bojovému úkolu palebné ničení nepřítelů.

V současné době zavedená výpočetní technika na operačních stupních velení a její programové vybavení umožňuje štábům připravovat informace pro plánování jaderného a palebného ničení nepřítelů variantně. Variantní plánování nemůže být ale uskutečněno souběžně na všech podřízených stupních velení. Z tohoto je zřejmé, že je možné a účelné vybrat pro rozhodnutí velitele z několika variant propočtů tu optimální či nejpravděpodobnější a k ní připravovat úderu a palby RVD. Domníváme se, že není správná často se vyskytující praxe upnout se od samého počátku palebného (jaderného) plánování pouze k jedinému řešení. Za málo vhodné však považujeme také to, že při současném stavu automatizace přenosu, zpracování a uchování informací ve velení jsou předávány údaje pro variantní plánování na podřízené stupně velení.

Uplatnění principu centralizace velení při přípravě a uskutečnění raketových úderů a dělostřelecké palby má také svá

specifika. Jejich podstatou je možnost účelně měnit rozsah centralizace a decentralizace velení. Na vzájemné proporcionality závisí ve značné míře účinnost úderů a palby, neboť je tímto ovlivňován rozsah působení RVD ve prospěch jednotného zámyslu při plnění hlavních operačních (bojových) úkolů. Má to také vliv na dobu potřebnou pro velení, na operativnost, pevnost, utajení i na počet prostředků a sil, které jsou zapotřebí pro zabezpečení funkce velení.

Názory na stanovení toho, kdy a v jakém rozsahu decentralizovat velení v RVD, se mění v závislosti na změnách ve způsobech vedení operace (boje) a ve způsobech a metodách palebného ničení nepřítelů. Pro současnou tendenci častěji vytvářet relativně samostatné, specializované úderné a palebné uskupení RVD, je jedním z charakteristických rysů i decentralizace tohoto velení do rámce uskupení (průzkumného úderného nebo palebného kompletu, RVD vyčleněného pro plnění úkolů v palebném zabezpečení přesunujících a rozvíjejících se vojsk, RVD začleněného do operačně manévrující skupiny a jiné). Skutečností zůstává, že organizaci velení je nutné přizpůsobit úkolu daného uskupení a tomu by mělo odpovídat i vybavení prostředky spojení a automatizace velení. Vzhledem k tomu, že praktickému procvičování velení při řízení palby (úderu) těchto skupin nebyla doposud věnována náležitá pozornost, chybí zkušenosti, které by umožnily vyvodit nové poznatky pro realizaci. Právě z tohoto důvodu zůstávají v průběhu výcviku, zvláště při nácvicích a cvičeních „bílé místa“, která je zapotřebí co nejdříve odstranit.

Vzhledem k omezenému rozsahu článku nebylo možné v plném rozsahu vyčerpat všechny zvláštnosti velení RVD. Svoji specifikou má např. velení hotovostním silám raketového vojska v období přípravy a zahájení agrese nepřítelů, zvláštnosti jsou ve velení dělostřelectvu velké možnosti, ve velení při přípravě a uskutečnění prvního jaderného úderu frontu a další.

Z uvedeného je zřejmé, že velení při přípravě a uskutečnění raketových úderů a palby dělostřelectva je značně náročné na organizaci, vycvičenost zúčastněných a na jejich vzájemnou sladěnost, kvalitu techniky a její připravenost. Zároveň je patrné, že velení přímo ovlivňuje efektivnost jaderného a palebného ničení nepřítelů. Východiskem pro další období je soustavné a systematické procvičování všech úkolů i prvků podsystemu velení RVD, spolu s širší a komplexnější automatizací uvedeného úseku velení.